C/2024/6863

28.11.2024

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto

Vety – infrastruktuuri, kehitystarpeet, rahoitus, käyttö ja rajoitukset

(oma-aloitteinen lausunto)

(C/2024/6863)

Esittelijä: **Thomas KATTNIG**

Neuvonantaja	Joel TÖLGYES (esittelijän neuvonantaja, ryhmä II)
Komitean täysistunnon päätös	18.1.2024
Oikeusperusta	työjärjestyksen 52 artiklan 2 kohta
Vastaava jaosto	”liikenne, energia, perusrakenteet, tietoyhteiskunta”
Hyväksyminen jaostossa	18.7.2024
Hyväksyminen täysistunnossa	18.9.2024
Täysistunnon numero	590
Äänestystulos (puolesta / vastaan / pidättyi äänestämästä)	171/0/2

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 ETSK tunnustaa uusiutuvan ja vähähiilisen vedyn nopean käyttöönoton merkityksen tulevalle energiajärjestelmälle sekä EU:n sosiaaliselle ja taloudelliselle hyvinvoinnille, mukaan lukien unionin kyky kilpailla muiden talousalueiden kanssa. Koska tarjonnan, kysynnän ja infrastruktuurin luomiseen liittyy merkittäviä haasteita, vedyn käyttöönoton on ensi vaiheessa tapahduttava aloilla, joilla sähköistäminen on vaikeaa, sekä energian varastointikeinona.

1.2 EU:n ilmastotavoitteiden perusteella ja EU:n vetypankin rahoituskriteerien mukaisesti julkista rahoitusta tulisi myöntää ensisijaisesti komission delegoidussa asetuksessa (EU) 2023/1184 ([1]) määritellylle uusiutuvalle vedylle. ETSK toteaa kuitenkin, että erityisesti siirtymävaiheessa on käytettävä muita uusiutuvia ja vähähiilisiä vedyn ja kaasujen muotoja – sellaisina kuin ne on määritelty vedyn ja hiilettömän kaasun markkinoiden lainsäädäntöpaketissa.

1.3 Ekologisten arviointiperusteiden varmistamisen lisäksi sertifiointijärjestelmillä on myös taattava sosiaaliset normit. Näihin normeihin on sisällyttävä oikeudenmukaiset ja turvalliset työolot ja -ehdot sekä työntekijöiden oikeuksien, sosiaalisten oikeuksien ja ammattiyhdistysoikeuksien noudattaminen. EU:n elimen on vastattava keskitetysti sertifiointi- ja todentamisjärjestelmien täytäntöönpanosta, eikä tätä saa korvata yritysten osallistumisella vapaaehtoisiin sertifiointijärjestelmiin.

1.4 ETSK tunnustaa putki-infrastruktuurin merkityksen uusiutuvan ja vähähiilisen vedyn nopean käyttöönoton kannalta. Koska siirtoinfrastruktuurin rakentaminen aiheuttaa huomattavia kustannuksia, ETSK korostaa resurssien tehokkaan kohdentamisen merkitystä. Tämä edellyttää älykästä ja yhdennettyä suunnittelua, myös yli rajojen, sekä sääntelyjärjestelmää, joka mahdollistaa tarvittavat investoinnit infrastruktuuriin ja edistää samalla koko energiajärjestelmän ympäristökestävyyttä ja suojelee verkon käyttäjiä kohtuuttomilta verkkomaksuilta.

([1]) Komission delegoitu asetus (EU) 2023/1184, annettu 10 päivänä helmikuuta 2023, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2018/2001 täydentämisestä ottamalla käyttöön unionin menetelmä, jossa vahvistetaan muuta kuin biologista alkuperää olevien uusiutuvien nestemäisten ja kaasumaisten liikenteen polttoaineiden tuotantoa koskevat yksityiskohtaiset säännöt (EUVL L 157, 20.6.2023, s. 11).

1.5 ETSK toteaa, että kaasuverkonhaltijoiden mahdollisuus vastata vetyverkkojen toiminnasta voisi tarjota synergiaa taitotiedon ja ammattitaitoisten työntekijöiden muodossa. Tämä tarkoittaa kuitenkin sitä, että nykyisten työntekijöiden on saatava asianmukaista koulutusta ja että työvoimaa on ylläpidettävä tarjoamalla hyvät työehdot ja -olot. On esimerkiksi tärkeää, että verkonhaltijoita sitovat tavanomaiset työehtosopimukset, ja työoloja ja -ehtoja on parannettava ammattitaitoisen työvoiman houkuttelemiseksi. ETSK peräänkuuluttaa tehokasta ja tuloksekasta työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua kaasualalla sekä EU:n että jäsenvaltioiden tasolla.

1.6 Kun otetaan huomioon, että kaasuverkkotariffit ovat nousseet energiajärjestelmän hiilestä irtautumisen ja siitä johtuvan kaasuverkon käytön vähenemisen vuoksi, on ehdottomasti vältettävä vetyverkkojen ristiintukemisesta aiheutuvaa lisärasitetta. Tämä on erityisen tärkeää, koska vetyverkkoinfrastruktuurin tulevat käyttäjät (eli tietyt teollisuudenalat) eroavat huomattavasti nykyisistä kaasuverkon käyttäjistä (teollisuus, pk-yritykset ja kotitaloudet). Sen vuoksi on tärkeää soveltaa mahdollisimman pitkälti käyttäjä maksaa -periaatetta ja siten varmistaa, että vetyinfrastruktuuria rahoittavat ensisijaisesti kyseisen infrastruktuurin käyttäjät, mukaan lukien ne, jotka syöttävät verkkoon uusiutuvaa ja vähähiilistä vetyä.

1.7 Vetyinfrastruktuurin käyttöönoton alkuvaiheessa verkkotariffeilla tapahtuvaa käyttäjä maksaa -pohjaista rahoitusta voitaisiin täydentää valtion rahoituksella. Julkisella rahoituksella voitaisiin auttaa erityisesti jakamaan verkkokustannuksia pitemmälle ajalle. On kuitenkin tärkeää, että tällainen rahoitus on asianmukaisella tasolla, joka perustuu kustannus-hyötynäkökohtiin, ja että käyttäjä maksaa -periaatetta sovelletaan mahdollisimman laajasti. Myöhempien verkonkäyttäjien on vastattava riittävästä infrastruktuurin kehittämiskustannusten osuudesta. On vältettävä rahoitusvälineitä, jotka johtavat siihen, että julkiselle sektorille aiheutuu liiallisia riskejä samalla kun kaasuverkon infrastruktuurin käytöstä saatavat voitot yksityistetään. Lisäksi Euroopan yhteisen edun mukaisia putkistoja olisi rahoitettava ainakin osittain yhteisistä varoista. Sen vuoksi olisi laajennettava sellaista tukea, jota tällä hetkellä annetaan yhteistä etua koskevien hankkeiden (*Project of Common Interest*, PCI) luettelon perusteella. Julkinen rahoitustuki on joka tapauksessa sidottava sosiaalisiin ja ekologisiin ehtoihin.

2. **Yleinen tausta**

2.1 Sähköistämisen ohella on tietyssä määrin käytettävä komission delegoidussa asetuksessa (EU) 2023/1184 ja vedyn ja hiilettömän kaasun markkinoiden lainsäädäntöpaketissa määriteltyä uusiutuvaa ja vähähiilistä vetyä. Tämä koskee esimerkiksi tuotantoprosesseja, joita on vaikea sähköistää ja joissa tuotantotekijänä tarvitaan uusiutuvaa ja vähähiilistä vetyä, kuten teräs-, kemian- ja sementtiteollisuudessa, sekä kestäviä lentopolttoaineita, raskasta liikennettä ja meriliikennettä. Sähköalan siirtyminen uusiutuviin energialähteisiin perustuvaan sähköntuotantoon edellyttää nykytilanteessa myös uusiutuvan vedyn käyttöä. Koska uusiutuviin energialähteisiin perustuva sähköntuotanto on vaihtelevaa, uusiutuvaa vetyä voidaan käyttää kausiluonteiseen sähkön varastointiin.

2.2 Energiajärjestelmän toimitusvarmuus, tuotanto- ja sijaintipäätökset ja siten työpaikat ovat kaikki riippuvaisia tuotannon ja jakelun tehostamisen onnistumisesta Euroopassa. ETSK viittaa tässä yhteydessä myös lausuntoonsa Euroopan vetypankista.

2.3 Vedyn käytön lisääminen tuo mukanaan monia epävarmuustekijöitä sekä tarjonta- että kysyntäpuolella. Nämä epävarmuustekijät ovat toisiinsa kytköksissä, ja niitä esiintyy paitsi EU:ssa myös maailmanlaajuisesti. Vuoteen 2050 mennessä maailmanlaajuisen asennetun elektrolyysikapasiteetin on oltava 6 000–8 000-kertainen verrattuna nykyiseen asennettuun kapasiteettiin, ja samaan aikaan uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön tuotantokapasiteettia on kymmenkertaistettava.

2.4 Vedyn tuonti herättää myös kysymyksiä mahdollisuudesta välttää riippuvuutta yksittäisistä kolmansista maista sekä kysymyksiä kyseisten maiden työ- ja tuotanto-oloista ja vaikutuksista niiden energiavarmuuteen.

2.5 Alueet, joilla vedyn tuotantopotentiaali on suurin, eivät ole niitä alueita, joilla vedyn kysyntä on suurinta. Sekä vedyn tarjonta (tuonti mukaan luettuna) että kysyntä ovat näin ollen erittäin riippuvaisia tulevasta vetyinfrastruktuurista. EU:ssa siirto tapahtuu ennen kaikkea vetyverkkojen kautta, mikä voi tarkoittaa olemassa olevien kaasuputkien muuntamista vedyn siirtoon sopiviksi tai uusien verkkojen rakentamista. ETSK on korostanut rajatylittävän energiainfrastruktuurin merkitystä asiakokonaisuuteen TEN/823 kuuluvassa lausunnossaan. Lisäksi tarjonta ja kysyntä voivat vaihdella myös tuotanto- ja käyttöajankohdan osalta. Sen vuoksi vetyinfrastruktuurin kehittämiseen olisi sisällyttävä myös varastojen rakentaminen.

2.6 Energiainfrastruktuuria rahoitetaan nykyisin usein käyttäjämaksuilla. Kolmikantaneuvotteluissa kaasun sisämarkkinoita koskevasta paketista saavutetun yhteisymmärryksen ([2]) mukaan tämä koskee myös tulevaisuuden vetyverkkoja: verkon käyttäjät vastaavat niiden investointi-, käyttö- ja ylläpitokustannuksista. Tämän rahoitusmuodon etuna on siis se, että jos se suunnitellaan asianmukaisesti, se heijastaa todellista käyttöä.

2.7 Vetyverkkojen rahoituskustannusten jakaminen pitemmälle ajalle on kuitenkin ongelmallista. Aluksi pieni käyttäjämäärä joutuu maksamaan korkeat kustannukset, mikä ei edistä vedyn tuotannon ja käytön käynnistymistä.

2.8 Lisäksi vihreän siirtymän investointeja, kuten investointeja energiainfrastruktuuriin tai elektrolyysilaitteisiin, koskevat olosuhteet ovat nyt hankalat. Koska keskuspankit korottivat korkoja inflaation kiihtymisen seurauksena, pääomakustannukset ovat nousseet.

2.9 Euroopan tilintarkastustuomioistuin toteaa viimeisimmässä kertomuksessaan ([3]), että uusiutuvan vedyn tuotantoa ja käyttöä koskevat vuoteen 2030 ulottuvat Euroopan komission tavoitteet ovat liian kunnianhimoisia. Tilintarkastustuomioistuin kehottaa komissiota päivittämään vetystrategiansa sekä erityisesti tekemään tilannearvion jälkeen strategisia päätöksiä jatkotoimista luomatta uusia strategisia riippuvuuksia, laatimaan EU:lle etenemissuunnitelman ja seuraamaan sen edistymistä, hankkimaan luotettavia tietoja kansallisesta rahoituksesta ja arvioimaan sen perusteella EU:n rahoitusjärjestelyjen asianmukaisuutta, seuraamaan jäsenvaltioiden lupamenettelyjä ja tekemään selkeän päätöksen tuki- ja koordinointitoimenpiteistä vetyteollisuuden kanssa ja sitä varten. ETSK suhtautuu tähän kertomukseen myönteisesti ja pitää sitä vahvistuksena ajatuksilleen vetymarkkinoiden luomisesta. On vahvistettava koko arvoketjua ja turvattava tarvittavat investoinnit. Lisäksi vety on asetettava etusijalle aloilla, joilla sitä kipeimmin tarvitaan, sillä vetyä ei ole saatavilla yhtä paljon kuin komissio alun perin odotti.

3. **Yleishuomioita**

3.1 ETSK katsoo, että vedyn nopea käyttöönotto on erittäin tärkeää. Sen mahdollistamiseksi on lisättävä elektrolyysilaitteiden valmistusta, käynnistettävä tarvittava puhtaan sähkön tuotanto, rakennettava asianmukainen infrastruktuuri, varmistettava asiaan liittyvien kustannusten oikeudenmukainen jakautuminen sekä käytettävä taloudellisia resursseja ja itse vetyä tehokkaasti.

3.2 Rajallinen saatavuus sekä tarjonnan, kysynnän ja infrastruktuurin luomiseen liittyvät jo ennestään merkittävät haasteet edellyttävät kustannus- ja resurssitehokasta lähestymistapaa. Tämä tarkoittaa sitä, että vedyn käyttö on ensi vaiheessa kohdennettava aloille, joita on vaikea sähköistää.

3.3 ETSK katsoo, että ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi käytettävän vedyn on oltava ensisijaisesti uusiutuvaa komission delegoidun asetuksen (EU) 2023/1184 ja vedyn ja hiilettömän kaasun markkinoiden lainsäädäntöpaketin määritelmän mukaisesti. Samalla ETSK toteaa, että siirtymävaiheen aikana on käytettävä muita olemassa olevia vähähiilisiä vedyn tuotantoprosessien muotoja, koska vedyn kysyntä ylittää siirtymävaiheessa mitä todennäköisimmin sen tarjonnan. ETSK kannustaakin arvioimaan julkisen rahoituksen antamista muille vähähiilisille tuotantoprosesseille tuona aikana. Julkista rahoitusta olisi joka tapauksessa myönnettävä ainoastaan tuotantoprosesseille, joiden kokonaispäästöintensiteetti (epäsuorat päästöt mukaan luettuina) on verrattavissa uusiutuvan vedyn tuotantoon. Koska tuleva vedyn kysyntä tyydytetään osittain tuonnilla, uusiutuvan vedyn priorisointi on ulotettava koskemaan myös tuontivetyä.

3.4 ETSK katsoo, että vetyä tuotaessa ja tätä varten tarvittavia sopimuksia kolmansien maiden kanssa tehtäessä on kunnioitettava eurooppalaisia arvoja. On taattava oikeudenmukaiset ja turvalliset työolot ja -ehdot sekä työntekijöiden, sosiaali- ja ammattiyhdistysoikeuksien kunnioittaminen. Lisäksi on otettava huomioon maantieteelliset realiteetit (esim. maan tuotanto- ja vientivalmiudet ja -kapasiteetit) ja EU:n strategisen riippumattomuuden tavoitteet.

([2]) Ks. alustava yhteisymmärrys kaasun sisämarkkinoita koskevasta asetuksesta ja alustava yhteisymmärrys kaasun sisämarkkinoita koskevasta direktiivistä.

([3]) Uusiutuvaa vetyä koskeva EU:n teollisuuspolitiikka – Säädöskehys pääosin hyväksytty – tilannearvion aika, Euroopan tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomus 11/2024.

3.5 Yksi tapa panna täytäntöön ilmasto-, ympäristö- ja työntekijöiden suojelua koskevat normit vetyalalla voisi olla erityisten sosiaalisten ja ekologisten alkuperätakuiden luominen vedylle. On tärkeää, että tällaisiin takuisiin sisällytetään pakollisia vaatimuksia väärinkäytösten välttämiseksi ja sen varmistamiseksi, että uusiutuvaksi sertifioitu vety todellakin täyttää määriteltävät sosiaaliset ja ekologiset kriteerit. Vaikka RED III -direktiivi sisältää jo selkeitä uusiutuvan vedyn luokittelusääntöjä, tuontia koskeva menettely on edelleen epäselvä. ETSK:n mielestä on tärkeää, että alkuperätakuissa otetaan huomioon uusiutuvan sähkön tosiasiallinen käyttö vedyn tuotannossa, että sähköntuotanto ja vedyn tuotanto tapahtuvat fyysisesti ja ajallisesti lähellä toisiaan ja että muita uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön käyttöalueita ei syrjäytetä. ETSK katsoo, että EU:n olisi mahdollisuuksien mukaan näytettävä esimerkkiä selkeillä ja yhtenäisillä säännöillä, jotta siitä voi tulla alan maailmanlaajuinen johtaja. EU:n elimen on sovellettava keskitetysti sertifiointi- ja todentamisjärjestelmiä myös tuontiin, eikä niitä saa korvata yritysten osallistumisella vapaaehtoisiin sertifiointijärjestelmiin.

3.6 Vedyllä on myös tärkeä rooli tulevaisuuden sähköjärjestelmän vakauttamisessa. Uusiutuviin energialähteisiin perustuva sähköntuotanto johtaa säästä ja vuodenajasta riippuen usein sähkön ylijäämään, jolloin vetyä voidaan käyttää sen varastointiin. Lisäksi vedyn tuotantoa voidaan käyttää sähköverkon vakauttamiseen, kuten asiakokonaisuuteen TEN/827 kuuluvassa lausunnossa todetaan. Tämä voi vähentää tarvetta laajentaa sähköverkkoa ja alentaa laajentamisen kustannuksia.

3.7 Nykyisen kaasuverkkoinfrastruktuurin muuntaminen ja vetyinfrastruktuurin laajentaminen aiheuttavat merkittäviä investointikustannuksia. Taloudellisten kustannusten minimoimiseksi on turvauduttava kustannus- ja resurssitehokkaaseen lähestymistapaan. Tämä edellyttää älykästä ja yhdennettyä suunnittelua, myös yli rajojen (ks. asiakokonaisuuteen TEN/823 kuuluva lausunto). Tällaista suunnittelua olisi koordinoitava muiden asiaankuuluvien strategisten suunnitelmien, kuten teollisuuden hiilestä irtautumista koskevien strategioiden ja energiaan keskittyvän kaupunkisuunnittelun, kanssa, ja siitä olisi aina tehtävä kustannus-hyötyanalyysi.

3.8 ETSK korostaa kansalaisten tehokkaan osallistumisen merkitystä, jotta voidaan lisätä hyväksyntää vetyinfrastruktuurin rakentamiselle, mukaan lukien elektrolyysilaitteet ja tuotantokapasiteetin lisääminen, kuten asiakokonaisuuteen TEN/827 kuuluvassa lausunnossa todetaan.

3.9 Vetyverkot muodostavat sähkö- ja kaasuverkkojen tavoin luonnollisen monopolin, mikä tarkoittaa verkonhaltijoiden monopoliasemaa, jonka ansiosta ne voivat periä kohtuuttomia käyttäjämaksuja. Sen vuoksi tarvitaan sääntelyä, jolla varmistetaan korkea toimitusvarmuus ja asianmukainen korvaus verkonhaltijoille, mikä mahdollistaa tarvittavat investoinnit infrastruktuuriin ja edistää samalla koko energiajärjestelmän ympäristökestävyyttä. Lisäksi sääntelyllä on suojeltava verkonkäyttäjiä kohtuuttomilta maksuilta ja varmistettava, että verkonhaltijat toimivat kustannustehokkaasti, millä taataan kohtuuhintaisuus, kuten Euroopan tilintarkastustuomioistuin hiljattain totesi. ([4])

3.10 Jos vetyverkkoja hallinnoivat tulevaisuudessa yritykset, jotka jo vastaavat kaasuverkkojen toiminnasta, voitaisiin saada aikaan hyödyllisiä synergioita, kun käytettävissä on taitotietoa ja asianmukaisesti koulutettuja työntekijöitä. Tämä tarkoittaa kuitenkin sitä, että nykyisten työntekijöiden on saatava asianmukaista koulutusta ja että työvoimaa on ylläpidettävä tarjoamalla hyvät työehdot ja -olot. On esimerkiksi tärkeää, että verkonhaltijoita sitovat tavanomaiset työehtosopimukset (ks. asiakokonaisuuteen TEN/827 kuuluva lausunto). Lisäksi ammattitaitoisen työvoiman löytämiseksi tarvitaan houkuttelevat ja korkealaatuiset työolot ja -ehdot. Tämä voitaisiin toteuttaa ottamalla käyttöön toimenpiteitä, joilla parannetaan sukupuolten tasa-arvoa, varmistetaan työterveys- ja -turvallisuustoimien laatu, huolehditaan työlainsäädännön noudattamisesta ja perustetaan työntekijäneuvostoja. EU:n työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu on tässä tärkeä tekijä, jota Val Duchessen julistuksella pyritään vahvistamaan. Työmarkkinaosapuolten kumppanuustoimet vahvistavat taloutta ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta. ETSK peräänkuuluttaakin tehokasta ja merkityksellistä työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua kaasualalla EU:n ja jäsenvaltioiden tasolla.

([4]) *Leakages remain in the EU's gas supplies*, ECA News, 24. kesäkuuta 2024.

3.11 Vety- ja kaasuverkkojen yhtäaikainen hallinnointi voi kuitenkin johtaa synergiaetujen lisäksi ristikkäistukeen, kun käyttö- ja ylläpitokustannukset ristiinrahoitetaan kaasuverkkorahoituksella. Kolmikantaneuvotteluissa saavutettu alustava yhteisymmärrys kaasun sisämarkkinoita koskevasta asetuksesta mahdollistaisi tällaisen ristiintukemisen tietyissä olosuhteissa. Tämä on ongelmallista, koska vetyinfrastruktuurin käyttäjäryhmät eroavat kaasuinfrastruktuurin käyttäjäryhmistä: pienemmät yritykset ja kotitaloudet eivät käytä vetyä tulevaisuudessa, mutta ristikkäistuen tapauksessa ne osallistuisivat vetyinfrastruktuurin kustannuksiin. Kaasuverkon käyttäjien verkkomaksut nousevat tulevina vuosina joka tapauksessa, sillä kaasuverkkojen supistaminen ja asteittainen luopuminen kaasusta tarkoittaa, että yhä pienempi käyttäjämäärä joutuu kantamaan kaasuverkkoinfrastruktuurin kustannukset. Tämä kehityssuunta, joka on huolestuttava myös kuluttajansuojan kannalta, on erityisen ongelmallinen käyttäjille, joilla ei ole ulospääsyä (esim. vuokralaiset tai pienituloiset kotitaloudet, joilla ei ole varaa vaihtaa lämmitysjärjestelmäänsä). Sen vuoksi on tärkeää soveltaa mahdollisimman pitkälti käyttäjä maksaa -periaatetta ja siten varmistaa, että vetyinfrastruktuuria rahoittavat ensisijaisesti kyseisen infrastruktuurin käyttäjät. Tämä edellyttää käyttöomaisuuden tiukkaa erottelua sääntelyllä.

3.12 Käyttäjä maksaa -periaate tarkoittaa myös sitä, että kuluttajien lisäksi myös verkkoon syöttäjien olisi rahoitettava infrastruktuuria, koska vedyn käyttöönoton nykyvaiheessa on selvää, että sekä vedyn toimittajat että kuluttajat ovat riippuvaisia infrastruktuurista. ETSK katsoo, että sähköverkkokustannusten erittäin epätasaista jakautumista toimittajien ja kuluttajien välillä kaikkialla EU:ssa olisi pidettävä kielteisenä esimerkkinä, kuten asiakokonaisuuksiin TEN/823 ja TEN/827 kuuluvissa lausunnoissa todetaan. Sen vuoksi verkon käyttömaksuja on sovellettava paitsi hankintaan myös syöttöön käyttäjä maksaa -periaatteen mukainen tasapaino huomioon ottaen.

3.13 (Osittainen) verotuloilla tapahtuva käynnistysrahoitus – erityisesti vetyinfrastruktuurin käyttöönoton alkuvaiheessa – voi olla osa kokonaisvaltaista ratkaisua ja auttaa jakamaan verkkokustannuksia pitemmälle ajalle. Tällaista tukea voitaisiin perustella vetyinfrastruktuurin laajentamisen tuomalla yleisellä taloudellisella edulla. On kuitenkin tärkeää, että tällainen rahoitus on asianmukaisella tasolla, joka perustuu kustannus-hyötynäkökohtiin, ja että käyttäjä maksaa -periaatetta sovelletaan mahdollisimman laajasti. Tulisi välttää rahoitusvälineitä, jotka johtavat siihen, että julkiselle sektorille aiheutuu liiallisia riskejä samalla kun kaasuverkon infrastruktuurin käytöstä saatavat voitot yksityistetään. Julkiseen rahoitukseen tulisi liittyä julkisten viranomaisten investoinneilleen saama asianmukainen tuotto.

3.14 Energiasiirtymää ja myös vetyalalla tarvittavia investointeja hidastaa korkeammista koroista johtuva pääomakustannusten jyrkkä nousu. Euroopan keskuspankilla (EKP) on mahdollisuus puuttua asiaan, koska energiasiirtymän tukeminen euroalueella ja koko EU:ssa kuuluu EKP:n toimeksiantoon. Vihreän ja eriytetyn lainanantojärjestelmän myötä EKP:llä on käytettävissään väline, jolla voidaan edistää tehokkaasti sekä energiasiirtymää että pankin ensisijaisen tavoitteen eli hintavakauden saavuttamista. Aiemmin onnistuneesti käytetystä kohdennetusta pitempiaikaisesta rahoitusoperaatiovälineestä (TLTRO) ([5]) voitaisiin toteuttaa tätä varten vihreämpi versio, kuten rahoitusjärjestelmän viherryttämistä käsittelevä keskuspankkien NGFS-verkosto on ehdottanut ja kuten on todettu EKP:n strategian uudelleentarkastelussa. Kyseisen välineen avulla EKP voi tarjota pankeille, jotka ovat tärkein lainanantokanava Euroopassa, pitkäaikaista rahoitusta houkuttelevin ehdoin ja siten edistää pankkien luotonantoa reaalitaloudelle. ETSK kannustaakin EKP:tä kehittämään vihreän kohdennetun pitempiaikaisen rahoitusoperaatiovälineen energiasiirtymän tukemiseksi, rajoittamatta kuitenkaan hintavakauden ensisijaista tavoitetta.

3.15 Koska vetyverkkojen sääntelyllä ja rahoituksella on merkittäviä vaikutuksia uudelleenjakoon ja makrotalouteen, asianomaisten sidosryhmien on päästävä osallistumaan demokraattiseen prosessiin tämän sääntelyn ja rahoituksen määrittelemiseksi. Koska usein kaasuverkot muutetaan vetyverkoiksi, myös kaasuverkon käyttäjien edustajat, kuten työmarkkinaosapuolet, on otettava tähän mukaan. Kaasun sisämarkkinapaketin yhteydessä käsiteltyä voimakkaampaa keskittymistä verkkosääntöihin olisi tarkasteltava kriittisesti, koska siinä ei osallisteta riittävästi asianomaisia sidosryhmiä ja verkonhaltijoille ja komissiolle annetaan liikaa päätösvaltaa. Maakaasualalla nykyisin sovellettava prosessi olisi otettava käyttöön myös vetyalalla. Tämä voidaan saavuttaa antamalla kansallisille energia-alan sääntelyviranomaisille valtuudet valvoa kehittyviä vetymarkkinoita ja tarkistaa vetytariffeja loppukuluttajien intressit huomioiden.

([5]) *Targeting a sustainable recovery with Green TLTROs: Green, Targeted and Long-Term Refinancing Operations*, Jens van 't Klooster ja Rens van Tilburg, Positive Money Europe & Sustainable Finance Lab, syyskuu 2020.

3.16 ETSK pitää tärkeänä, että vetyinfrastruktuurin kehittämisestä aiheutuvaa taloudellista taakkaa tasapainotetaan aluetasolla. Sen vuoksi on ensinnäkin tärkeää, että siirto-operaattorit vastaavat putkistoinfrastruktuurin kustannusten asianmukaisesta osuudesta. Lisäksi Euroopan yhteisen edun mukaisia putkistoja olisi rahoitettava ainakin osittain yhteisistä varoista. Sen vuoksi olisi laajennettava sellaista tukea, jota tällä hetkellä annetaan yhteistä etua koskevien hankkeiden (*Project of Common Interest*, PCI) luettelon perusteella. On myös tärkeää, että rahoitusta asetetaan saataville hankkeiden kehittämisen varhaisessa vaiheessa, jotta voidaan lisätä mahdollisuuksia hankkia markkinapohjaista rahoitusta. Tässä yhteydessä on noudatettava sosiaalisia ja ekologisia ehtoja. Kestävyyskriteerien noudattamisen tarpeen lisäksi ETSK viittaa kohdassa 3.9 esitettyihin huomioihin.

Bryssel 18. syyskuuta 2024.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Oliver RÖPKE